

Universitätsbibliothek Wuppertal

M. Tvllii Ciceronis Opera Omnia

Cicero, Marcus Tullius

Basileæ, MDCLXXXII

Philippica XIII

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1133](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1133)

M. ANTONIVM

PHILIPPICA DECIMATERTIA.

ORATIO QVINQVAGESIMA QVITA.

SYNOPSIS.

¶ Negat, adversus consilium M. Lepidi, tutam pacem irari posse cum Antonio.

PRINCIPIO hujus belli, P. C. quod cum impiis civibus, sceleratisque; insecipimus, timui, ne conditio insidiosa pacis, libertatis recuperandæ studia resisteret. **DVLCA** enim nomen est pacis: res verò ipsa cum jucunda, tum salutaris. nam nec privatos focos, nec publicas leges, nec libertatis jura, cara habere potest, quem discordiæ, quem cædes civium, quem bellum civile delectat: eumque ex numero hominum, ejiciendum, ex finibus humana naturæ exterminandum puto. Itaque sive Sulla, sive Marius, sive uterque sive Octavius, sive Cinna, sive iterum Sulla, sive alter Marius, & Carbo, sive quis alius civile bellum optavit, eum detestabilem civem reip. natum iudico. Nam quid ego de proximo dicam, cuius acta defendimus, cum ipsum iure casum fateamur? Nihil igitur hoc cive, nihil hoc homine tætrius: si aut civis, aut homo habendus est, qui civile bellum concupiscit. Sed hoc primum videndum est, P. C. cum omnibusne pax esse possit, an sit aliquod bellum inespabile: in quo 2. *pactio pacis*, lex sit servitutis. Pacem cum Scipione Sulla 3. sive faciebat, sive simulabat, non erat desperandum, si convenisset, fore aliquem tolerabilem statum civitatis. Cinna si concordiam eum Octavio confirmare voluisset, hominum in repub. sanitas remanere potuisset. Proximo bello si aliquid de summa gravitate Pompejus, multum de cupiditate Cæsar dimisisset: & pacem stabilem, & aliquam reip. nobis habere licuisset. Hoc verò quid est? cum Antonii pax potest esse? cum Censorino, Ventridio, Trebellio, Bestia, Nucula, Munatio, Lentone, Saxa? exempli causa, paucos nominavi: genus infinitum, 4. immanitatemque ipsi cernitis reliquorum. Adde illa naufragia Cæsarum amicorum, Barbæ, Cassios, Barbati, Polliones, adde Antonii collatores & sodales, Eutrapelum, Melam, Coelium, Pontium, Crassicum, Tironem, 5. Mustellam, Petissium: comitatum relinquo: duces

nomino. huc accedunt Alaudæ, ceterique veterani, seminarium iudicium tertix decuræ; qui, suis rebus exhaustis, beneficiis Cæsarum devoratis, fortunas nostras concupierunt. 6. fidam dexteram Antonii, qua ille plurimos civis trucidavit: 7. o ratum, religiosumque factus. 6. quod cum Antonii fecerimus: hoc si Marcus violare conabitur, Lucii eum sanctitas à scelere revocabit. illis locus si in hac urbe fuerit, urbi ipsi locus non erit. Ora vobis eorum ponite, P. C. ante oculos, & maxime Antoniorum: incessum, adspectum, vultum, spiritum, latera regentes alios, sequentes, alios, 7. alios progredientes amicos. 8. quam *vim anhelitus*? quas contumelias fore censeris, minusque verborum? nisi forte eos per ipsa leniet, maximeque cum in hunc ordinem venerint: salutabunt benigne, comiter appellabunt unumquemque nostrum. Non recordamini, per deos immortales, quas in eos sententias discretis? acta Antonii recidistis! leges refixistis: per vim, & contra auspicia lata decrevistis: totius Italiae delectus excitastis: collegam, & socium scelerum omnium, hostem iudicavistis, cum hoc *qua pax potest esse?* Si esset externus hostis, tamen id ipsum vix talibus factis, posset aliquo modo, maria, montes, regionum magnitudines interessent, odissetis eum, quem non videretis. hi in oculis hærebunt, & cum libebit, in faucibus, quibus enim *sapientiam* tam immanes velus continebimus? At incertus exitus belli est. **EST OMNINO** fortium visorum, quales vos esse debetis, virtute præsertantum, ut possint fortunæ culpam non estimescere. Sed quoniam ab hoc ordine non fortitudo solum, verum etiam *sapientia* postulatur; quamquam vix videntur hæc posse se jungi, se jungamus tamen. fortitudo dimicare jubet, 9. iustum odium incendit, ad confligendum impellit, vocat ad periculum. Quid sapientia? cautiorebus uritur consiliis, in posterum providet, est omni ratione protectio, quid igitur censeret? **PARANDVM** est enim: atque id optimum iudicandum, quod sit sapientissimè constitutum. Si hoc *capit*,

1. **A** Principio hujus belli. Sic nostri mss. omnes, præter unum, cui deerat littera princeps. Ictus relictam à scriba, ut minto depingeretur illud; ipsum decepit acutissimum Ferrarj iudicium, qui iustitiam suorum in vulgatum expungere mus.
2. *Pactio pacis, lex sit servitutis.* Non potest mihi displicere, quod invenit in Pal. sec. *per se serv.*
3. *Sive faciebat fore simulabat.* Ita Man. & Lamb. ex Faëri opinor libris, alluduntque Pal. sec. qui, *sive faciebat*; ut appareat, scribam aliquem initio transiisse illud, *sive simulabat*, ob similitudinem syllabæ finalis cum voce precedente, alios verò post præterea sustulisse illud *sive*.
4. *Immanitatemque ipsi cernitis reliquorum.* Adde, *Ec.* Palla lectio, delegitque Pal. pr. ac sec. in quibus cernitis belli, *quorum numerus addita illa, Ec.* & ita initio fuisse videtur in Historicis; certe retinet illud numero, exclusum hodie vulgo, & vix est, ut ei cedere non

debeat publicata.

5. *Mustellam, Petissium.* Vltimi hujus mentio fit auctori nostro oratione precedenti, cap. 8. & tamen Pal. nostri ferunt, ut etiam Ferrarjantibus *Mustellam, petissium*; aut *petissium, vel petissium*.
6. *Quod cum Antonii fecerimus.* J Manut. & Lamb. *Antonii*, malui alterum cum Pal. sec. vulgata tamen cum *his fec.*
7. *Alios progredientes amicos.* Relitui, quod erat in olim editis restatque in Pal. tribus & Mauriciano post nate eodd. *progredientes* minus rectè. *comites* enim, aut *anceambulones* aut *laterones*, aut *pedissequi*.
8. *Quam vim anhelitus.* Robustè! enervat tamen Ferrarius dum conijcit *vim*; refellitque ab P. Victor. o libro xxxix. Var. lect. cap. 16.
9. *Iustum odium incendit.* Gulelmiani duo, *incendit*, quod probat neque aliter eo verbo utitur ad Lentulum: *omnibus pleb. incendit* cepit.

elph, ne quid vita existimem antiquius, ne decernam capitis periculo, fugiam omne discrimen, quzram ex ea, etiamne fuerit, cum id fecero, fervendum, si anaxerit: nax ego sapientiam istam, quamvis sit erudita, non audiam. sin responderit, Tu vero ita vitam, corpisque servato, ita fortunas, ita rem familiarem, si liberare temp. possis: nec pro his libertatem, sed pro libertate hxc projecias, tanquam pignora injuria: tum sapientiz vocem audire videat, eique, uti deo, paream. Itaque si, receptis illis, possumus esse liberi, vincamus odium, pacemque patiamur: i sin jus incolumibus his, nullum esse potest: latetum decertandi oblatam esse fortunam, aut enim, victis his, fruemur vietrice rep. aut oppressi, (quod omen avertat Jupiter) si non spiritu, at virtutis laude vivemus. At enim nos M. Lepidus, imperator iterum, pontifex maximus, optime proximo civili bello de rep. meritis, ad pacem adhortatur. Nullius apud me, patres conscripti, auctoritas major est, quam M. Lepidi, vel propter ipsius virtutem, vel propter familiariz dignitatem, accedunt eodem multa privata: magna ejus in me merita, ac mea quzdam in illum. maximum vero ejus beneficium numero, quod hoc animo in temp. est: quz mihi via mea semper fuit carior. Nam cum Magnum Pompejum, clarissimum adolescentem, praxtantissimi viri filium, auctoritate adduxit ad pacem, remque publicam sine armis, maximo civilis belli periculo liberavit: tum me ejus beneficio plus quam pro virili parte obligatum puto. Itaque ei & honores decrevi, quam potui amplissimos: in quibus vos mihi estis assensu: nec umquam de illo & sperare optime, & loqui desisti. magnis, & multis pignoribus M. Lepidum resp. illigatum tenet, summa nobilitas est hominis, summi honores, amplissimum sacerdotium, plurima urbis ornamenta, ipsius fratris, majorumque monumenta: probatissima uxor, opatissimi liberi, res familiaris cum ampla, tum casta & cruore civili. nemo ab eo civis violatus, multi beneficio, & misericordia liberati. Talis igitur vir, & civis, opinione labi potest, voluntate a rep. disidere nullo pacto potest. Pacem vult M. Lepidus. Praxclare: si talem potest efficere, qualem nuper effecit: qua pace Cn. Pompeji sitam resp. adspiciet, suoque sinu, complexuque recipiet: neque solum illum, sed cum illo seipsum sibi restitutum putabit. Hzc causa fuit, cur decerneretis statuam in Rotis cum inscriptione praxclara: cur absenti triumphum, quamquam enim magnas res bellicas gesserat, & triumpho dignas, non erat tamen ei tribuendum, quod nec L. Amilii, nec Amiliano Scipioni, nec superiori Africano, nec Mario, nec Pompejo, qui majora bella gesserunt: sed, quod sicut civile bellum confecerat, primum ut licuit, honores in eum maximos contulistis. Existimasne igitur, M. Lepide, qualem Pompejum resp. habitura sit civem, taleis futuros Antonios? in altero pudor, gravitas, moderatio; integritas: in illis (& cum hos compello, i praxtereo omnino ex grege latrocinii neminem) libidines, scelera, ad omne facinus immanis audacia. Deinde obsecro vos, patres conscripti, quis hoc vestrum non videt, quod Fortuna ipsa, quz dicitur ceca, vidit? salvis enim actis Cesaris, quz concordie causa defendimus, Pompejo sua domus patebit: eamque non minoris, quam emit Antonius, redimet: redimet, inquam, Cn. Pompeji domum filius. O rem acerbam! Sed hzc satis diu, multumque de fiera sunt. Detevistis tantam pecuniam Pompejo, quantum ex bonis patris in praxda dissipatione inimicus victor redegit. Sed hanc mihi dispensationem pro paterna necessitudine, & conjunctione depono: redimet hortos, & decis, urbana

quzdam, quz possidet Antonius, nam argentum, vestem, suppellectilem, vinum amittet a quo animo, quz i le helio dissipavit. Albanum, Firmanum a Dolabella recuperabit: etiam ab Antonio Tusculanum, hique, qui nunc Mutinam oppugnant, D. Brutum obident, de Falerno Anseres depellantur. Sunt alii plures fortasse: sed mea memoria dilabuntur. Ego etiam eos dico, qui hostium numero non sunt, Pompejanas possessiones, quanti emerint, filio reddituros. Satis inconsiderati sunt, ne dicam audaces, rem ullam ex illis attingere. retinere vero quis poterit, clarissimo domino restituto? An is non reddet, qui domini patrimonium circumplexus, quasi thesaurum draco, Pompeji servus, liberus Cesaris, agri Lucani possessiones occupavit? Atque illud septies millies, quod adolescenti, P. C. spondidistis, ita describere, ut videatur a vobis Cn. Pompeji filius in patrimonio suo collocatus. Hzc senatus, reliqua populus R. in ea familia, quam vidit amplissimam, persequetur: in primis patrum auguratus socum, in quem ego, cum, ut, quod a patre accepti, filio reddam, mea nominatione cooptabo. Utrum igitur augurem Jovis optimi maximi, cujus interpretes, internuntique constituti sumus, utrum populus R. libertatis fancies, Pompejum, an Antonium? Mihi quidem numine deorum immortalium videtur hoc fortuna voluisse, ut actis Cesaris firmis, ac tactis, Cn. Pompeji filius posset & dignitatem, & fortunas patrias recuperare. Ac ne illud quidem silentio, P. C. praxtereundum puto, quod clarissimi viri legati, L. Paulus, Q. Thermus, C. Fannius, quorum habetis cognita voluntatem in temp. eamque perpetua, atque constantem, nuntiant, se Pompeji conveniendi causa divertisse Masiliam, eumque cognovisse paratissimo animo, ut cum suis copiis iret ad Mutinam, ni vereretur veteranorum animos offendere. Est vero ejus patris filius, qui sapienter faciebat non minus multa, quam fortiter. Itaque intelligitis & animum ei praxsto fuisse, nec consilium defuisse. Atque etiam hoc M. Lepido providendum est, ne quid arrogantius, quam ejus mores ferunt, facere videatur. Si enim nos exercitu terret, non meminit, illum exercitum, senatus, populique R. atque universz reip. esse, non suum. At uti potest pro suo. Quid tum? OMNIAZ viris bonis, quz facere possunt, facienda sunt? etiamne si turpia, si pernicioza erunt? si facere omnino non licebit? quid autem turpius, aut foedius, aut quod minus deceat, quam contra senatum, contra civeis, contra patriam exercitum ducere? quid vero magis vituperandum, quam id facere, quod non licet? Licet autem nemini contra patriam ducere exercitum: si quidem licetis dicimus, quod legibus, quod more majorum institutisque conceditur. Neque enim, quod quisque potest, id ei licet: nec, si non obstat, propterea etiam permittitur. tibi enim exercitum, Lepide, tamquam majoribus tuis, patria pro se dedit. hoc tu arcebis hostem: sineis imperii propagabis: senatui, populoque R. parebis, siquam ad aliam rem te forte traduxerit. Hzc si cogitas, es, M. Lepide, pontifex maximus, M. Lepidi, pontificis maximi pronepos. sin hominibus tantum licere iudicas, quantum possunt: vide, ne alienis exemplis, iisque recentibus, uti, quam & antiquis, & domesticis malle videare. Quod si auctoritatem interponis sine armis, magis equidem laudo: sed vide, ne hoc ipsum non sit necesse. Quamquam enim est tanta in te auctoritas, quanta debet in homine nobilissimo: tamen senatus se ipse non contemnit: nec vero fuit umquam gravior, constantior, fortior. IN CENSI omnes rapimur ad libertatem recuperandam: non potest ullius auctoritate tantus senatus, populique Romani ardor

1. In qm inclumibus his nullum esse potest. Ita omni. mff. Ferrariz, addiditque Pall. sec. III. & Gembl.

a Praxtere omnino ex grege latrocinii neminem. Illud omnino hzret in nu-

per edicis omnibus, sed est tamen a conjectura Ferrariz, prius cusi, p. hinc ex grege, &c. quomodo item, aliquot Pall. sed sec. habet praxtere omni ex grege latrocinii neminem, virgulaque incumbit illi avo.

ardor extingui: odimus irati pugnamus; extorqueri de manibus arma non possunt: receptui signum, aut revocationem à bello audire non possumus: speramus optimam: pati vel difficillima malumus, quam *servire*. Cæsar confecit invictum exercitum: duo fortissimi consules adfunt cum copiis: L. Planci consulis designati, varia, & magna auxilia non defunt: de D. Bruti salute certatur, unus furiosus gladiator cum terribiorum latronum manu, contra patriam, contra deos penates, contra aras, & focos, contra quatuor consules gerit bellum. Huic cedamus? hujus condiciones audiamus? cum hoc pacem fieri posse credamus? At periculum est, ne ab hoc opprimamur. Non metuo, ne is, qui suis amplissimis fortunis, nisi bonis salvis, frui non potest, prodar salutem suam. Bonos civis primum natura efficit, adjuvat deinde fortuna. omnibus enim bonis expedit, salvam esse temp. sed in iis, qui fortunati sunt, magis id apparet. Quis fortunatior Lepido, ut antè dixi? quis eodem sanior? vidit ejus mortem, atque lacrymas populus Rom. Inpercalibus: vidit, quam abjectus, quam confectus esset, cum Cæsaria diadema imponens Antonius, servum se illius, quam collegam esse malebat. qui si reliquis flagitiis, & sceleribus abstinere potuisset, tamen unum ob hoc factum, dignum illum omni poena putarem. nam, si ipse *servire* poterat, nobis dominum cur imponebat? & si ejus pueritia perulerat libidines eorum, qui erant in eum tyranni, etiamne in nostros liberos dominum, & tyrannum comparabat? Itaque illo interfecto, qualem eum in nos esse voluit, talis ipse in ceteros exstitit. Qua enim in barbaria quisquam tam tæter, tam crudelis tyrannus, quam in hac urbe armis barbarorum stipatus Antonius? Cæsare dominante veniebamur in senatum, si non liberè, at tamen tuto. hoc archipirata (quid enim dicam tyranno?) hæc subsellia ab Ithyrcis occupabantur. Prorupit subito Brundisium, ut inde, agmine quadrato, ad urbem accederet: lautissimum oppidum, nunc municipium, honestissimorum quondam colonorum, Suesiam, fortissimorum militum sanguine implevit: Brundisii in sinu, non modo avarissima, sed etiam crudelissima uxoris, delectos Martia legionis centuriones trucidavit, inde se quo furore, quo ardore, ad urbem, id est, ad eadem optima eu jusque rapiebat? Quo tempore dii immortales ipsi præsidium improvisum nec opinantibus nobis obtulerunt, Cæsaris enim incredibilis, ac divina virtus, latronis impetus crudeleis, ac furibundos retardavit: quem tum ille demens lædere se putabat edictis, ignorans, quæcumque falso is diceret in sanctissimum adolescentem, ea verè recidere in memoriam pueritiae suæ. Ingressus urbem est, quo comitatu, vel potius agmine? cum dextra, sinistra, gemente populo Rom. minaretur dominis, notaret domos, divisuram se urbem palam suls polliceretur. Rediit ad milites, ibi pestifera illa Tiburi concio. inde ad urbem cursus: senatus in Capitolium: parata de circumscribendo adolescente sententia consularis: cum repente (nam Martiam legionem Albæ confedisse sciebat) affertur ei de quarta nuntius, quo percussus, abiecit consilium referendi ad senatum de Cæsare. egressus est non viis, sed tramitibus, paludatus: eoque die ipso innumerabilia senatus consulta fecit: quæ quidem omnia citius læta, quam scripta sunt. Ex eo non iter, sed cursus, & fuga in Galliam. Cæsarem sequi arbitrabatur cum legione Martia, cum quarta, cum veteranis: quorum ille *nomen præ metu ferre non poterat*: etique in Galliam penetranti, D. se Brutus objecit: qui fortius belli fluctibus circumviti, quam illum aut regredi, aut progredi maluit, Mutinamque illi exultanti, tamquam frenos furoris injecit, quam cum operibus, mutationibusque se possidet, nec eum florentissima colonie dignitas, neque consulis designati majestas à participio de-

tereret: tum, me, (testor & vos, & populum Roman. & omnes deos, qui huic urbi præsent,) invito, & repugnant, legati missi tres contulares ad latronem M. Antonium gladiatorum ducem. Quis tam barbarus unquam? tam immanis? tam ferus? non audivit: non respondit: neque eos solum præsentis, sed multo magis nos, à quibus illi erant missi, sprevit, & pro nihilo putavit. Postea, quod scelus, quod facinus parricida non edidit? circumfedit colonos vestros, exercitum populi Rom., imperatorem, consulem designatum: agros divexat civium optimorum: hostis terribimus omnibus bonis crucis, ac tormenta mimitur. Cum hoc, M. Lepide, pax esse quæ potest? cujus ne supplicio quidem ullo satari videretur posse populus Rom. Quod si quis adhuc dubitare potuit, quin nulla societas huic ordini, populoque Rom. cum illa importunissima bellua possit esse: desinat profecto dubitare, his cognitis litteris, quas mihi missas ab Hirto consule modo accepi. Eas dum recito, dumque de singulis sententiis breviter disputo, velim, P. C. ut adhuc fecistis, me attente audiat. *Antonius Hirto, & Cæsari*. Neque se imperatorem, neque Hirto consulem, nec pro prætorè Cæsarem. satis hoc quidem scitè, deponere alienum nomen ipse maluit, quam illis suum reddere. *Cognita morte C. Trebonii, non plus gavissus sum, quam delus*. Videte quid se gavissum. quid doluisse dicat: facilis de parte delibabit. *dedisse poenas sceleratum ciniri, atque offibus clarissimi viri, & apparuisse nomen decrum intra suam ami vertentis, aut jam soluto supplicio parricide, aut impendente, latandum est*. O Spartace! quem enim te potius appellem? cujus propter nefaria scelera tolerabilis fuisse videtur Catilina: latandum esse, ausus es scribere, Trebonium dedisse poenas? sceleratum Trebonium? quo scelere, nisi quod te idibus Martiis à debita tibi peste seduxit? Age, hoc iactaris: videamus, quid moleste feras. *Hostem judicatum hoc tempore Dolabellam, eo, quod stearium occiderat, & videri caritorem populo Rom. filium sciri, quàm C. Cæsarem. patris partem, ingensendum est*. Quid ingemiscis hostem Dolabellam judicatum? quid? te non intelligis delectu Italia habito, consulibus missis. Cæsare ornato, sagis denique sumis hostem judicatum? quid est autem, scelerate, quod gemas hostem Dolabellam judicatum à senatu? quem tu ordinem omnino esse nullum putas sed eam tibi causam belli gerendi proponis, ut senatum funditus deleas: reliqui boni, & locupletes omnes summum ordinem subsequantur. At scura filium appellat. Quasi vero ignotus nobis fuerit splendidus eques Rom. Trebonii pater. Is autem humilitatem despiciere audeat cujusquam, qui ex Fadia sustulerit liberos? *accusatum vero est, te, A. Hirto, ornatum esse beneficiis Cæsaris, & talem ab eo relictum, qualem ipse mirari*. Equidem negare non possum, à Cæsare Hirto ornatum: sed illa ornamenta, in virtute, & industria posita lucent. Tu verò qui te ab eodem Cæsare ornatum negare non potes, quid essis, si tibi ille non tam multa tribuisset? ecquo te tua virtus provexisset? ecquo genus? in iustis, popinis, alea, vino, tempus atatis omne consumsisses, ut faciebas, cum in gremiis mimarum, mentum, mentemque deponeres. *Et te, o puer, puerum appellat, quem non modò virum, sed etiam fortissimum virum sentit, & sentiet*. Est istuc quidem nomen atatis, sed ab eo minime usurpandum, qui suam amentiam puero huic præbet ad gloriam. *qui omnia ejus notari debet, debet verò, solvitque præclare*. si enim ille patrie parens est, ut tu appellas (ego, quid sentiam, videro?) cur non hic parens verior, à quo certè vitam habemus, è tuis facinorosissimis manibus ereptam? *id agere, ut pure damnatus sit Dolabella? Turpem verò actionem, qua defenditur amplissimi auctoritas ordinis contra crudelissimi gladiatoris amentiam. Et ut venescia hac liberetur, obsequione? venesciam audes*

audes appellare eum virum, qui tuis veneficis remedia invenit? quem ita obfides, nove Hannibal, aut si quis acutior imperator fuit, ut te ipse obfides, neque te istinc, si cupias, possis explicare. recesseris? undique omnes in sequentur. manferis? haerebis, nimirum recte veneficam appellas, à quo tibi praesentem pestem vides comparatam. us quam potentissimus fuit *Cassius*, & *Brutus*? Putes Censorinum dicere, aut *Ventidium*, aut etiam ipsos *Antonios*. cur autem nolint potentis esse non modo optimos, & nobilissimos viros, sed secum etiam in reipub. defensione conjunctos? nimirum eodem modo haec adficiunt, ut priora. quae tandem? castra *Pompeji* senatum appellavit. An verò tua castra potius senatum appellarem? in quibus tu videlicet consularis, cuius totus consulatus est ex omni monumentorum memoria revulsus: duo praetores sine causa distitit se aliquid habituros: nos enim *Casaris* beneficia defendimus: praetorii, *Philadelphus Annius*, & innocens *Gallius*: adititii, *Coricus laterum*, & vocis meae *Bestia*, & fidei patronus? fraudator creditorum *Trebellius*, & homo disruptus, dirutusque, *Q. Coelius*, columenque amicorum *Antonii*, *Cotyla Varius*: quos *Antonius* deliciarum causa loris in convivio caedi jubebat: à servis publicis: *Septemvirates*, *Lento*, *Nucula*, tum deliciae, atque amores populi *Romani* *L. Antonius*: tribuni primum duo designari, *Tullus Hostilius*, qui suo jure in porta nomen inscripsit: qui cum proderet imperatorem suum non posset, reliquit alter esse designatus, à *Visejus* nescio qui, fortis (ut ajunt) latro: quem tamen temperantem fuisse ferunt *Pisauri* balneatore. Sequuntur alii tribunitii, *T. Plancus* in primis: qui si senatum dilexisset, numquam curiam incendisset, quo scelere damnatus in eam urbem rediit armis, è qua excederat legibus. sed hoc e: commune cum plurimis dissimilimis, illud tamen verum, quod in hoc *Planco* proverbii loco dici solet, posse eum non posse, nisi ei crura facta essent, fracta sunt. & vivit hoc tamen, ut alia multa, à quibus ferat acceptum. Est etiam ibi *Decius*, ab illis, ut opinor, *Muribus Deciis*. 5 itaque *Casaris* munere, *Deciorum* quidem multo intervallo, per hunc praclarum virum memoria renovata est. Saxam verò *Decidium* praetereire qui possum, hominem deductum ex ultimis gentibus, ut eum tribunum pleb. videremus, quem civem numquam videramus? Est quidem alter *Saxerna*: sed omnes tamen tantam habet similitudinem inter se, ut in eorum praenominibus errem. Nec verò *Exitius*, *Philadelphii* frater, quaestor, praetereundus est, ne, si de clarissimo adolescente silueto invidisse videar *Antonio*. Est etiam *Afinius* quidam senator voluntarius, lectus ipse à se, apertam curiam vidit post *Casaris* mortem: mutavit calceos: pater conscriptus repente factus est. Non novi *Sex. Albedium*: sed tamen neminem tam male dicum offendit, qui illum negaret dignum *Antonii* senatu. Arbitror me aliquos praetereisse: de iis tamen qui occurrerant, tacere non potui. Hoc igitur fretus senatu, *Pompejanum* senatum despiciat: in quo decem fuimus consules: qui si omnes viverent, bellum omnino hoc non fuisset, auctoritati cessisset audacia. Sed quantum praesidium fuerit in ceteris, hinc intelligi potest, quod ego unus relictus è multis, contudi, & fregi, adjuvantibus vobis, exultantibus praedonis audaciam. Quòd si fortuna nobis modo non eripuisset *Ser. Sulpicium*, ejusque collegam ante *Marcum Marcellum*: quos

civeis? quos viros? si duos consules, amicissimos patriae, simul ex Italia ejectos: si *L. Afranium*, summum ducem: si *P. Lentulum*, civem cum in ceteris sebus, tum in salute mea singularem: si *Bibulum*, cuius est in reipub. merito semper laudata constantia: si *L. Domitium*, praestantissimum civem: si *Appium Claudium*, pari nobilitate, & voluntate praeditum: si *P. Scipionem*, clarissimum virum, majorumque suorum similitimum, resp. tenere potuisset: certè his consularibus non esset *Pompejanus* despiciendus senatus. Utrum igitur aequius, utrum melius reip. fuit, *Cn. Pompejum*, an sectorem *Cn. Pompeji* vivere *Antonium*? Qui verò praetorii? quorum princeps *M. Cato*, idemque omnium gentium virtute princeps. Quid reliquos clarissimos viros commemorem? nohis omnibus magis vereor, ne longum me in enumerando, quam ne ingratum in praetereundo puteris, qui adilitii? qui tribunitii? qui quaestorii? Quid multa? talis senatorum & dignitas, & multitudo fuit, ut magna excusatione opus sit, qui illa in castra non venerunt. Nunc reliqua attendite, *victum Ciceronem ducem habuisti*. Eo libentius ducem audio, quod certè ille dicit *invidius*, nam de victo nihil labore. factum enim meum est, sine reipub. nec vinci posse, nec vincere. *Macedoniam* munivi exercitiis. Et quidem fratri tuo, qui à vobis nihil degenerat, extorsimus. *Africam* commissisti *Duro* in capto. Hic cum *C.* fratre putat se litigare. *In Syriam* *Cassium* misisti. Non igitur sentis, huic causae orbem terrarum parere: te, extra munitiones tuas, vestigium ubi imprimas, non habere? *Casiam* tribunatum genero passus es. Quid ergo? ut *Marullum*, ut *Cestium* à rep. removeremus, eum, per quem, ut neque idem hoc posthac, neque multa hujusmodi accideret possent, consecuti sumus? *vestigialia Juliae Luperis* ademisti. *Luperorum* mentionem facere audeat? neque illius diei memoriam perhorrescit, quo ausus est, obrutus vino, usquegentis oblitus, nudus, genitentem populum *Roman.* ad servitutem cohortari? *veteranorum* colonias, deductas lege, & *senatus* consilio sustulisti. Nos sustulimus, an contra lege comitis centuriatis lata sanximus? vide ne tu veteranos, tamen eos, qui erant perdit, perdidisti: in eumque locum deduxeris, ex quo ipsi jam sentiant se numquam exituros. *Masilienisibus* iure belli adempta reddi tuos vos pollicemini. Nihil disputo de jure belli, magis facilis disputatio est, quam necessaria, illud tamen advertite, *P. C.* quàm sit huic reip. natus hostis *Antonius*, qui tantopere eam civitatem oderit, quam scit huic reip. semper fuisse amicissimam. Neminem *Pompejanum*, qui vivat, tenere lege *Hirtia* dignitates? Quisquam jam legis *Hirtiae* mentionem facit? cuius non minus arbitror latorem ipsum, quàm eos, de quibus lata est poenitere? Omnino, mea quidem sententia, legem illam appellare fas non est: & ut sit lex, non debemus illam *Hirtii* legem putare. *Apulejana* pecunia *Brutum* subornasti. Quid, si omnibus suis copiis excellentem virum reip. armasset? quem tandem bonum poeniteret? nec enim sine pecunia exercitum alere, nec sine exercitu fratrem tuum capere potuisset. *Socii* percussos *C. Petrum* & *Menedemum*, civitate donatos, & *hostes* *Casaris*, laudasti. Non laudamus, quod ne audivimus quidem, valde enim nobis in tanta perturbatione reip. de duobus nequissimis *Graeculis* cogitandum fuit. *Theopompum*, nudum, expulsam à *Tebonio*, 7 confugere *Alexandriam*, neglectisti. Magnum crimen senatus de *Theopom-*

po,

1. A servis publicis. Est ab emendatione Ferrar. licet occupet omnino neceritorum libros. olim editi & scripti sunt publici.
2. Quaeque. Pal. sec. nisi vero. Maur. in. cur. unde fingebat *Gulielmus*, *M. Seneca*, mahm ego *Insuper*. Ferrar. enim ver. *Insuper*, quomodo & Pal. praeter. quare. nisi quod & est. poverat *N. Sese*.
3. Communit cum plarima d. similitudine. Pighius in factis ad annum V. C.
4. Cur. conjicit, plarima pro similitudine.
5. Nihil in crura fractum. *L. L.* & *Gembli*, nisi si & curas, nohis tamen nihil discrepant.

5. Itaque *Casaris* munere. & c. Maur. *Casaris* numero se sit. Unde fecit conjectura *Gulielmus*, *haji*, ob majores suos haerit in numero familiarium *Casaris*, videatur libro II. Verosimilius cap. 71.
6. *Petrum* & *Menedemum*. Ita omnes libri in. & nohis, & aliorum olim vulgati *Petrum*, typhoterz errore, qui omiserat *Hirtiam*, canidam, quod sequentes mutarunt tamen in *Petrum*, contra omnium rationem.
7. Confugere *Alexandriam* neglectisti. Maur. *neglectisti*, quod necipit voluit in contextum *Gulielmus*, quoniam *Antonius* dicitur *Suetonio* affectasse antiquitatem, videatur in lib. II. Veris. cap. 11.

po, summo homine, negleximus: qui ubi terrarum sit, quid agat, vivat denique an mortuus sit, quis aut scit. aut curat? Ser. Galbam eodem pugione succinatum in castris vidisti. Nihil tibi de Galba respondeo, fortissimo, & constantissimo cive coram aderit. praesens tibi & ipse, & ille, quem insensulas, pugio respondebit. milites aut mores, aut veteranos contraxisti, tamquam ad exitum eorum, qui Caesarem occiderant. Et eosdem nec opmantes ad quaestoris sui, aut Imperatoris commilitonum suorum pericula impulisti. Scilicet verba dedimus, decepimus: ignorabat legio Martia, quanta nec sciebant veterani quid ageretur. non illi natus auctoritatem, non libertatem populi Romani sequebantur: Caesaris mortem ulcisci volebant, quam omnes fatalem fuisse arbitrabantur: te videlicet salvum, beatum, florentem esse cupiebant. O miser cum re, tum hoc ipso, quod non sentis, quam miseris! Sed maximum crimen audite. denique qui de non aut proba visus aut fecisti? quid facias, si reviviscas? quis? credo enim, offeret aliquod scelcrati hominis exemplum! Cn. Pompeius ipse? O nos turpeis, si quidem Cn. Pompejum imitaturi sumus. aut filius ejus, si domus possit? poterit, mihi crede. nam paucis diebus & in domum, & in hortos paternos immigrabit. postremo negatu pacem posse fieri, nisi aut emiserit Brutum, aut frumento juvero. Alii ituc negant: ego vero, 2 ne si ista quidem feceris, umquam tecum pacem huic civitati futuram puto. quid? hoc placere veterani istis? quibus adhuc emma integra sunt. nihil vidi tam integrum, quam ut oppugnare imperatorem incipiant, quem tanto studio, consensuque offenderint. Quam vos assentationibus, & venenatis muneribus venisti. Depravati, an corrupti, sunt, quibus persuasum est, foedissimum hostem justissimo bello persequi? an militibus inclisus opera ferri. 3 nihil moror eos salvos esse, & ire quo iubetur: si tamen patiuntur perire eum, qui meruit. Quam benigne! denique uti liberalitate Antonii milites imperatorem reliquerunt, & se ad hostem metu perterriti contulerunt: per quos si non recessisset, non Dolabella parentasset. concordia factam esse mentionem scribitur in senatu, & legatos esse consulares quinque. difficile est credere, 4 eos, qui me praecipitem egerint, aequissimas conditiones ferentem, & tamen ex his aliquid remittere cogitantem; putare aliquid moderate, aut humane esse facturos. vix etiam verisimile est, qui judicaverint hostem Dolabellam ob rectissimum facinus, eosdem nobis parcere posse, idem sententibus. 5 Parumne videtur, omnium facinorum sibi cum Dolabella societatem initam confiteri? nonne cernitis, ex uno fonte omnia scelera manare? Ipse denique fateatur, hoc quidem satis acute, non posse eos, qui hostem Dolabellam judicaverint ob rectissimum facinus, (ita enim videtur Antonio) sibi parcere, idem sentienti. Quid huic facias, qui hac litteris, memorizque mandarit, ita sibi convenisse cum Dolabella, ut ille Trebonium, & si posset, etiam Brutum, Cassium, discretiatis necaret, & eademque inhiheret supplicia nobis? conservandus civis cum tam pio, justoque foedere. Is etiam queritur conditiones suas repudiatas, a quas quidem, & verecundas, ut haberet Calliam ultimam, aptissimam ad bellum renovandum, instruendumque, provinciam: ut Alauda in tertia decuria judicaret, id est, ut per fugium scelcerum esset cum turpissimis reipub. sordibus: ut acta sua rata essent, eu-

jus nullum remanet consulatus vestigium. cavebat etiam L. Antonio, qui fuerat aequissimus agri privati, & publici decempedor. Nacula, & Lentone collega. Quamobrem vos potius animadvertite utrum sit elegantius, & partivus utilius, Treboni mortem persequi, an Caesaris: & utrum sit aequius, concurrere nos, quo facilius reviviscat Pompejanorum causa, intus jugulata: an consentire, ne ludibrio simus inimicis. si esset jugulata, numquam exurgeret: quod tibi, tuisque contingat. 7 Utrum, inquit, elegantius. Atqui hoc bello de elegantia queritur. Es partibus utilius. Partes, furiose, dicuntur in foro, in curia, bellum contra patriam nefarium suscepisti: oppugnans Mutinam: circumfudes consulum deliquitum: bellum contra te duo consules gerunt, cumque his pro prat. Caesar: cuncta contra te Italia armata est. istas tu parteis potius, & quam a populo Rom. defectionem vocas? Peris Treboni mortem, quam Caesari persequamur? Trebonii satis persecuti sumus, hoste judicatio Dolabella: Caesaris mors facillime defenditur oblivione, & silentio. Sed videte, quid moliat. cum mortem Caesaris ulciscendam putat: non proponit non iis solum, qui illam rem gesserunt, sed iis etiam, si qui non moleste tolerant. Quibus utri nostrum ceciderint, lucro futurum est. quid spectaculum adhuc ipsa fortuna vitavit, ne videret unum capere duas accies, lanista Cicerone, dimicantem: qui usque eo felix est, ut istam ornamentis deceperit vos, quibus deceptum Caesarem gloriantur est. Pergit in mea maledicta, quasi vero ei pulcherrime priora processerint: quem ego mustum verissimum maledictorum novis tradam hominum memoriz scripturae. Ego lanista? & quidem non insipientes. deterior enim jugulari capio, meliores vincere. Uti ceciderint, scribit lucro nobis futurum. O praeclearum lucrum! quo, te victore, (quod dii omen avertant) beata mors eorum futura sit, qui e vita excesserint sine tormentis. A me deceptos ait eisdem ornamentis, Hirrium & Casarem. Quod, quaso, adhuc a me est tributum Hirrio ornamentum? nam Caesari plura, & majora debentur. Deceptum autem patrem a me Casarem dicere audeas? Tu, tu, inquam, illum occidisti. Lupercalibus: cujus, homo ingrati sume, flaminium cur reliquisti? Sed jam videte magni & clari viri admirabilem gravitatem, atque constantiam. Mihi quidem constat, nec meam contumeliam, nec meorum ferre: nec desistere partem, quam Pompejus dicitur, nec veteranos sedibus suis movere pati, nec singulos ad cruciatum trahi, nec fallere fidem, quam dedit Dolabella. Omitto alia: fidem Dolabella sanctissimi viri, desistere homo pius non potest. quam fidem? an optimi cuiusque cordis, urbis, & Italiae partitionis: suis dandam, diripiendamque provinciarum? nam quid erat aliud, quod inter Antonium, & Dolabellam, impurissimos partitidas, foedere, ac fide sanciretur? Nec Lepidi societatem violare, piissimi hominis. Tibi cum Lepido societas, aut cum ullo, non dicam bono civi, sicut ille est, sed homine sano? Id agis, ut Lepidum aut impium, aut insanum existima ti velis, nihil agis, quamquam AFFIRMARE de altero difficile est, de Lepido praeterim, quem ego metum numquam bene sperabo, dum licebit. Revocare te a furore Lepidus voluit, non adiutor esse dementis. tu porrone pius quidem sed piissimos quavis: & quod verbum omnino nullum in lingua Latina est, id, propter tuam divinam pietatem, novum inducis. Nec Plancum prodece, particeps enim

1. Non libertatem populi sequebantur. Illud non est Pal. sec. prius cusi an lib. posterioris aut.
 2. Ne scilicet quidem feceris. Pal. tert. quare. Mauric. itaq. quod melius putabat Guilielmus.
 3. Nihil moror an salvos esse ex ire quo iubetur. Haud aliter Liliensis. recte. antequa enim formula sacramenti erat, Ite quo S. P. Q. R. iussis. prius edebatur. Iubet, sed invito etiam Pal. sec. in quo alterum praeterea quo, esse, & se ad hostem, & ex. Cr. quam clausulam, excutiant quaso Camdenus, Contarenus, alii.
 4. Eos qui me praecipitem egerint. Ili. & Gambi. Cos. five Coss. & id potius duxerat Guilielmus. habet quidem etiam Pal. sec. conf. credere

qui me. sed adhaerent vulgato.
 5. Parumne videtur omnium facinorum. Abjici aperte, quod in mediis editionibus, sed non etiam piis, aut ulis denique mll.
 6. Eademque inhiheret supplicia nobis? Est ab ead. antiquis & mll. no. stris omnibus, item Ferracii, cuius Emendationes consulantur. vulgata, adhiere.
 7. Utrum inquit, elegantius. Tuetur istud contra Tullium P. Victorius, lib. XXI. Var. lect. cap. 8.
 8. Quam a populo Rom. defectionem. Est a huc a Ferrario aucta, le. Cio, etiam in Pal. sec. & Mauric.
 1. 654

fflorum. Plancum participem? eujus memorabilis, ac divina virtus lucem affert reipublicæ. nisi forte eum subsidio tibi venire arbitraris cum fortissimis legionibus, magno equitatu, peditatu Gallorum: quippe, nisi ante ejus adventum reip. poenas dederis, ille hujus belli feret principatum. Quamquam enim **P. I. M. A.** præsidia utiliora reip. sunt, tamen extrema sunt gratiora. Sed jam se colligit, & ad extremum incipit philosophari. *Si me rectis sensibus civitatem dñi immortales, ut spero, adjuverint: vivam libenter. Sin autem aliud me fatum manet: præcipio gaudia suppliciorum vestrorum. Namque, si victi Pompejani iam insolentes sunt: victores qualis futuri sint, vos potius experiemini.* Præcipias licet gaudia: non enim tibi cum Pompejanis, sed cum universa republica bellum est. omnes te dñi, homines, summi, mediis infimi; cives, peregrini; viri, mulieres; liberi, servi oderunt. sentimus hoc nuper falso nuntio: vero propediem sentiemus. quæ si tecum ipse recolis: æquiore animo, & majore consolatione moriere. Denique summa iudicii mei spectas huc, ut morum injurias ferre possim, si aut videri velint ipsi fecisse, aut ulcisci parati sint una nobiscum Cæsaris mortem. Hac Antonii sententia cognita, dubitaturusne A. Hirtium, C. Pansa, consules, dubitaris, quin ad Antonium transiant? Brutum obsideant? Mutinam expugnare cupiant? Quid de Pansa, & Hirtio loquar? Cæsar, singulari pietate adolescens, poteritne se tenere, quin D. Bruti sanguine poenas patrias persequatur? Itaq; fecerunt, uti his litteris lectis ad munitiones propius accederent. Quo major adolescens Cæsar, majoreque deorum immortalium beneficio reip. natus est, qui nulla specie paterni nominis, nec pietate, abductus umquam est. Intelligit, **M. A. I. M. A. M.** pietatem conservatione patriæ contineri. Quod si partium certamen esset, quarum omnino nomen exstinctum est, Antoniusne potius, & Ventidius partes Cæsaris defenderent, quam primum Cæsar, adolescens summa pietate, & memoria parentis sui? Deinde Pansa, & Hirtius, qui quasi cornua duo tenuerunt Cæsaris, tum, cum illæ vere partes vocabantur? Hæ verò quæ sunt partes cum alteris senatus auctoritas, populi Rom. libertas reip. salus propo-
 sita sit: alteris cædēs bonorum, urbis, Italique parti-

tio? Veniamus aliquando ad clausulam. *Legati venire non credo. Bene me novit. bellum quo veniat, proposito præfertim exemplo Dolabellæ. sanctiores erunt, eredo, iure legati, quam duo consules, contra quos arma fert: quam Cæsar, cujus patris flamen est: quam eos designatus, quem oppugnat: quam Mutina, quam obsidet: quam patria, cui igni ferroque minatur.* *Cum venerint, que postulent, cognoscam.* Quin tu abis in malam pestem, malamque cruciatum? Ad te quisquam veniat, nisi Ventidii similis oriens incendium qui reslingerent, summos viros mistimus: repudiasti: nunc in tantam flammam, tamque inveteratam mittamus, cum locum tibi reliquum non modo ad pacem, sed ne ad deditioem quidem feceris? Hanc ego epistolam, P. C. non quò illum dignum putarem, recitavi, sed ut confessionibus ipsius omnia patefacta ejus patricidia videretis. Cum hoc pacem M. Lepidus, vir ornatissimus omnibus virtutis, & fortunæ bonis, si hæc videret, denique aut vellet, aut fieri posse arbitraretur? *„ Prius undas flammamque, ut ait pœta nescio quis, prius denique omnia, quam aut cum Antonii resp. aut cum rep. Antonii redeant in gratiam. Monstra quædam sunt ista, & portenta, & prædigia reip. Moveri sedibus suis huic urbi melius est, atque alias, si fieri possit, terras demigrare, unde Antoniorum nec facta, nec nomen audiat, quam illos Cæsaris virtute ejectos, Bruti retentos, intra hæc mœnia videre.* **O P. T. A. I. S. S. I. M. V. M. N. S. T.** vincere: secundum est, nullum casum pro dignitate, & libertate patriæ non ferendum putare, quod reliquum est, non est tertium, sed postremum omnium, maximam turpitudinem suscipere vitæ cupiditate. Quæ cum ita sint, de mandatis, litterisque M. Lepidi, viri clarissimi, Servillio assentior: & hoc amplius censeo, Magnum Pompejum, Cn. F. pro patris, majorumque suorum animo, studioque in temp. suaque pristina virtute, industria, voluntate, fecisse, quod sua, eorumque, quos secum haberet, operam senatus, populoque Rom. pollicitus esset, eamque rem S. P. Q. R. gratam, acceptamque esse, eique, honori, dignitati, que eam rem fore. Hoc vel conjungi cum hoc S. C. licet, vel se jungi potest, separatimque perhiberi, ut proprio S. C. Pompejus collaudatus esse videatur.

V V

M. Tvl-

1. *Atque alius, si ferretur.* Vulgata quoque in aliis est, sed ita nullus Palatinorum, aut Mauritanorum.